

MASARYKOVA UNIVERZITA

V BRNĚ

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

Předmět: Pedagogická metodologie

Vyučující: Mgr. et Mgr. Kateřina Vlčková

Semestr: jaro 2004

Datum: 23. 9. 2004

POUŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH STRATEGIÍ PŘI UČENÍ

CIZÍM JAZYKŮM

(zpráva z výzkumu)

Výzkum prováděly a zprávu sepsaly:

Barbora Sychrová, učo: 105260, obor: Spec. ped.

Veronika Kratochvílová, učo: 105771, obor: Spec. ped.

OBSAH

ÚVOD.....	3
VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	4
METODOLOGIE.....	4
VÝSLEDKY A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ.....	5
ZÁVĚR.....	8

ÚVOD

Hlavním tématem našeho výzkumu byly strategie učení používané studenty 3. ročníků brněnských gymnázií. Zajímalo nás, jestli vůbec vědomě nějaké strategie používají, jak často a jestli je v tom podporují učitelé. Zkoumaly jsme, jakým způsobem se studenti učí nová slovíčka, jak a jestli vůbec procvičují nové gramatické jevy, co je vlastně motivuje k učení se cizím jazykům apod.

Provedly jsme také rozhovor s učitelkou, která danou třídu cizí jazyk učí a snažily jsme se zjistit, jaký názor má na strategie učení ona a dále co si myslí o svých studentech a jejich jazykové úrovni.

Výzkumné šetření bylo prováděno v rámci fakultního projektu pro rok 2004 v kategorii B: **Strategie učení cizím jazykům jako východisko efektivního učení cizím jazykům** (deskriptivně-relační výzkumné šetření), hlavní řešitel Mgr. et Mgr. Kateřina Vlčková (Kpd PdF MU), č. projektu 21/04, č. zakázky 3020.

VÝZKUMNÉ OTÁZKY

V naší zprávě o výzkumu se chceme zaměřit hlavně na využívání sociálních strategií u studentů. To znamená, že nás bude zajímat, zda se studenti spolu s jazykem snaží získat nějaké informace o kultuře, zvycích apod. dané země, jestli spolupracují při učení se cizímu jazyku se spolužáky či rodilými mluvčími či jestli se jestli se dá u nich hovořit o rozvoji empatie – jestli vnímají myšlenky a pocity lidí, se kterými komunikují, což jim může docela hodně usnadnit porozumění.

METODOLOGIE

Výzkum jsme prováděly 25. 5. 2004 na Gymnáziu v Brně – Bystrci na Vejrostově ulici ve třídě 7.B8 (septima) 1. vyučovací hodinu, tj. od 8 hod. Zaměření této třídy je všeobecné a vyučují se zde 2 cizí jazyky: angličtina a němčina. Ve třídě je 26 studentů, z toho 13 hochů a 13 dívek, výzkumu se zúčastnilo 13 hochů a 10 dívek.

Atmosféra ve třídě byla dobrá. Nejprve jsme se trochu obávaly, zda budou mít studenti chuť vyplňovat dotazníky v suplované hodině, ale nakonec většina vypadala, že je dotazníky zaujaly a vyplňují je pečlivě. Většinou neměli žádné problémy s pochopením otázek, pouze se několik studentů zeptalo ohledně upřednostňovaného jazyka. Na vyplnění dotazníků měli studenti 1 vyučovací hodinu (45 min.), někteří byli hotovi již dříve. Asi 10 studentů mělo po odevzdání zájem o slovní komentář ode mě a mé kolegyně a nechalo si poradit, jak by mohli nejlépe vylepšit jejich strategie učení.

Výzkum byl prováděn pomocí dotazníku. Každý student dostal oboustranný Odpověďový list, kde na jedné straně odpovídal na otázky týkající se všech jazyků, které se ve škole učí a na obecné otázky ohledně upřednostňovaného jazyka. Na druhou stranu zaznamenávali studenti odpovědi z Inventáře odpovědí. Ten se skládal ze šesti základních částí: A – Paměťové strategie, B – Kognitivní strategie, C – Kompenzační strategie, D – Metakognitivní strategie, E – Afektivní strategie, F – Sociální strategie. Každá část obsahovala 8 – 25 otázek, na které studenti vybírali

odpověď z těchto možností: 1 – nikdy, téměř nikdy, 2 – občas, obvykle ne, 3 – někdy, půl na půl, 4 – často, obvykle ano, 5 – vždy, téměř vždy, N – nevím, nedovedu posoudit.

VÝSLEDKY A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

V následující tabulce jsou zaznamenány odpovědi studentů na jednotlivé otázky ze sekce Sociální strategie a poté následují krátké interpretace.

Otázka č.	1 nikdy téměř nikdy	2 občas obvykle ne	3 někdy půl na půl	4 často obvykle ano	5 vždy téměř vždy	N nevím nedovedu posoudit
1	6	1	3	7	5	1
2	1	5	7	9	0	1
3	6	4	8	4	1	0
4	5	6	6	5	0	1
5	15	4	0	1	3	0
6	16	3	1	3	0	0
7	8	9	5	0	1	0
8	9	10	0	4	0	0
9	13	1	6	1	1	1

1. Když nerozumím, požádám mluvčího, aby zpomalil, zopakoval či vysvětlil, co řekl nebo uvedl příklad.

U této otázky je poměrně zarážející, že 26% studentů nedá vůbec najevo, že něčemu nerozumí a ani nepožaduje vysvětlení slova nebo fráze, které nerozuměli. Více než polovina studentů (52%) požádá o zpomalení, zopakování či vysvětlení vždy nebo téměř vždy. Jeden student to nedovede posoudit.

Podle našeho názoru je vždy dobré se ozvat, když něčemu nerozumíme a nejlépe v daném jazyce, protože i tohle je určitý způsob procvičování konverzace.

2. Žádám jiné, aby mi potvrdili, zda jsem správně rozuměl nebo něco správně v cizím jazyce řekl/napsal apod.

U druhé otázky odpovědělo nejvíc studentů (39%), že o potvrzení správnosti žádá často, což je podle nás správné. Opět by bylo dobré, aby to probíhalo v cizím jazyce. Dalších 30% se ostatních ptá někdy. Jeden student opět nedovedl posoudit.

3. Žádám jiné, aby mě opravovali, když mluvím/píši cizím jazykem.

Téměř polovina studentů (44%) udává, že jiné žádá o opravu jen občas nebo vůbec. Pouhá 4% chtějí po ostatních, aby je opravovali vždy.

4. Při učení cizího jazyka spolupracuji se spolužáky (např. procvičujeme, učíme se společně, předáváme si informace, opakujeme, hrajeme hry, konverзуjeme ve skupině ve výuce, píšeme společný text, čteme dialogy, ...).

Odpovědi na čtvrtou otázku jsou rovnoměrně rozděleny mezi nikdy, občas, někdy a často po 22 nebo 26%. Žádný student neodpověděl, že se spolužáky spolupracuje vždy.

My si myslíme, že je to velmi přínosné spolupracovat se spolužáky nebo kamarády. K učení jsme lépe motivováni a většinou se i danou látku naučíme rychleji. Zde je ale nutno podotknout, že někomu tento způsob nemusí vyhovovat a může být svými spolužáky rušen.

5. Mám kamaráda/ku, s kterým se pravidelně setkáváme a konverзуjeme nebo si v cizím jazyce dopisujeme.

U otázky, zda mají kamaráda, se kterým si mohou povídat nebo dopisovat, odpovědělo 83% studentů záporně. Podle našeho názoru je to škoda, protože tato kamarádství jsou velice přínosná a to nejen po stránce jazykové, ale i co se týče zajímavých informací ohledně kultury apod. dané země.

6. O pomoc s jazykem žádám rodilé mluvčí.

83% studentů nežádá o pomoc s jazykem rodilého mluvčího. Hlavní důvod bude jistě ten, že málokdo nějakého rodilého mluvčího zná a ve škole na to mnohdy není prostor. 3% uvedla, že tuto možnost využívají často.

- 7. Spolupracuji, učím se nebo žádám o pomoc s jazykem rodilé mluvčí nebo osoby, které jazyk perfektně ovládají. Např. když potřebuji pomoc s odbornými výrazy v textu, zkontrolovat cizojazyčný referát.**

U této otázky jsou odpovědi podobné jako u předchozí otázky. 74% nespolupracuje nikdy nebo obvykle ne. 4% tuto možnost využívají vždy.

- 8. Seznamuji se s kulturou (zvyky, historií, literaturou apod.) země, ve které se daným jazykem mluví.**

Kultura země, ve které se mluví daným cizím jazykem, převážnou většinu studentů (83%!) nezajímá.

Podle našeho názoru to je škoda, protože různé zvyky apod. cizích zemí bývají zajímavé a díky nim si můžeme snáze zapamatovat i jiné věci. Nezájem studentů může být dán i tím, že tyto věci nejsou dostatečně přitažlivě prezentovány ve škole.

- 9. Věnuji pozornost pocitům, chování a myšlenkám lidí, se kterými v cizím jazyce komunikuji.**

U této otázky opět nadpoloviční většina (61%) studentů odpověděla záporně. Pouhá 4% jsou pozorná k pocitům, chování a myšlenkách lidí, se kterými komunikují.

ZÁVĚR

V této kapitole bychom se chtěly pokusit shrnout to, co jsme zjistily ve výzkumu a odpovědět na výzkumné otázky. Celkově se nám zdá, že většina studentů o žádných strategiích učení vlastně neví. Ve škole je téměř nikdy učitelé neučí, jak se správně učit a jaké používat strategie učení. Z toho vyplývá i doporučení pro praxi: učitelé by měli dbát na to, aby nezapomínali upozorňovat své studenty na to, jak se mají učit. Tyto rady by měli zahrnovat do výuky tak, aby to bylo pro studenty přirozené a nebrali to jako nějaké „kibicování“, které je stejně k ničemu.

Jestliže se zaměříme na naše výzkumné otázky, které se týkaly sociálních strategií, dojdeme k docela očekávaným výsledkům. U otázek ohledně kontroly správnosti od ostatních, spolupráce se spolužáky nebo žádosti o zpomalení apod. se vždy našlo poměrně hodně studentů, kteří tyto strategie používají. Naproti tomu téměř nikdo nemá svého „dopisovacího“ kamaráda nebo někoho, s kým by se mohl radit nebo ho žádat o pomoc s cizím jazykem. Studenti se také převážně nezajímají o kulturu cizí země nebo o pocity člověka, s kterým v cizím jazyce komunikují. Zde by mohla rada pro pedagogy znít takto: snažit se co nejvíc motivovat své studenty, aby navázali kontakty se zahraničními studenty/mladými lidmi a tím si nejen zlepšili znalost cizího jazyka, ale dozvěděli se také spoustu nových zajímavých věcí ohledně cizí země. Užitečné je také odebírat např. cizojazyčný časopis, kde můžeme nalézt nejrůznější zajímavé články, soutěže, zkratka věci, které mohou mladé lidi zaujmout.